

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกรณีคำมั่นฝ่ายเดียวของรัฐ (Unilateral Promise) ทั้งนี้ ปัญหาในเรื่องเงื่อนไข รูปแบบ และผลทางกฎหมายของคำมั่นฝ่ายเดียวได้รับการกำหนดโดยคำพิพากษาในคดีการทดลองนิวเคลียร์ (Nuclear Test Case) รวมทั้งในทางปฏิบัติของรัฐอื่น ยิ่งไปกว่านั้น ในปี ค.ศ. 2006 คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศได้นำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรูปแบบของหลักการแนะนำสำหรับใช้กับคำประกาศฝ่ายเดียวของรัฐซึ่งสามารถก่อให้เกิดพันธกรณีตามกฎหมาย (Guiding Principles applicable to unilateral declarations of States capable of creating legal obligations 2006)

การกระทำฝ่ายเดียวของรัฐ (Unilateral acts of States) เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติและมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบด้วยกัน โดยมีความหลากหลายในทางเนื้อหาและมุ่งเน้นไปในเป้าหมายที่ต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกระทำฝ่ายเดียวได้กลายมาเป็นเครื่องมือที่ใช้บ่อยที่สุดในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ โดยนัยหนึ่งการกระทำฝ่ายเดียวได้ชักจูงหรือขายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ดังนั้น นักกฎหมายระหว่างประเทศจึงมีความพยายามที่จะจัดประเภทการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐในลักษณะต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในปัจจุบันให้เป็นหมวดหมู่และให้ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งนี้ ในด้านหนึ่งเป็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับค่าบังคับของการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐ ที่ว่าผลในทางกฎหมายของการกระทำดังกล่าวอาจถูกกำหนดหรือควบคุมโดยกฎเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งจากกฎหมายสนธิสัญญาและกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง หากเราพิจารณาและสำรวจทางปฏิบัติของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันจะพบว่ารัฐได้กระทำการฝ่ายเดียวในทางระหว่างประเทศอย่างเป็นอิสระ โดยกระทำในลักษณะอันหลากหลาย เช่น การให้การรับรอง การให้คำมั่น การสละสิทธิ การคัดค้าน และการยอมรับโดยการนิ่งเฉย ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญในทางกฎหมายให้ครอบคลุมทุกแง่มุมดังกล่าวของการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐยังไม่สามารถเป็นผลสำเร็จได้ในปัจจุบัน

อนึ่ง หากพิจารณาถึงคำมั่นฝ่ายเดียวของรัฐหรือคำประกาศฝ่ายเดียวของรัฐที่มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการกระทำนั้นถือเป็นการกระทำในทางกฎหมายประเภทหนึ่ง (juridical act) ที่ได้รับการยอมรับในทางระหว่างประเทศว่าสามารถก่อให้เกิดผลทางกฎหมายได้โดยเอกเทศ กล่าวคือ เป็นการกระทำที่รัฐดำเนินการฝ่ายเดียวซึ่งก่อให้เกิดพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ โดยตกลงที่จะประพฤติปฏิบัติในแนวทาง

บางอย่างที่ผูกพันต่อรัฐผู้ให้คำมั่น ทั้งนี้ คำมั่นของรัฐอาจจะกระทำต่อรัฐใดรัฐหนึ่ง รัฐหลายรัฐ หรือรัฐทั้งหมดอันเป็นการทั่วไป (erga omnes)

นอกจากนี้ คำมั่นที่เป็นการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐในกรณีนี้ควรที่จะจำแนกออกจากการให้คำมั่นที่รัฐหนึ่งได้กระทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความประสงค์ที่อีกรัฐหนึ่งได้หยิบยกขึ้นมา หรือการให้คำมั่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับการยอมรับจากรัฐอื่น ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ยังแตกต่างจากคำมั่นที่ทำกับรัฐอื่นโดยมีเงื่อนไขในการต่างตอบแทน จากข้อสมมุติฐานที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทั้งสามกรณีไม่ใช่การกระทำอย่างเป็นอิสระและกระบวนการทั้งหมดนั้นไม่ใช่การกระทำฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทางสัญญาและนำไปสู่การเกิดขึ้นของข้อตกลงได้

จากการศึกษาพบว่า คำมั่นฝ่ายเดียวของรัฐประเภทนี้จะมีผลผูกพันทางกฎหมายและก่อให้เกิดพันธกรณีแก่รัฐผู้ให้คำมั่น เฉพาะกรณีที่มีการประกาศอย่างเปิดเผยและมีเจตนาที่จะผูกพัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องคำนึงถึงเจตนาที่ชัดแจ้งและพฤติการณ์ที่ทำคำประกาศเหล่านั้น ซึ่งหลักพื้นฐานทางกฎหมายของค่าบังคับที่เป็นข้อผูกพันดังกล่าวมาจากหลักสุจริต ทั้งนี้ แม้ว่าข้อผูกพันในลักษณะนี้จะพบได้น้อยในทางปฏิบัติของรัฐและเป็นไปได้ยากที่รัฐจะผูกพันตนเองฝ่ายเดียวเพื่อประโยชน์แก่รัฐอื่นก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี การแสดงเจตนาที่จะผูกพันโดยการประกาศฝ่ายเดียวของผู้มีอำนาจกระทำการแทนรัฐ ผู้มีอำนาจนั้นจะต้องมีความระมัดระวังและตระหนักถึงผลทางกฎหมายที่ตามมา เนื่องด้วยคำประกาศของผู้มีอำนาจกระทำการแทนรัฐนั้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสถานการณ์ทางข้อเท็จจริงหรือทางกฎหมายอาจให้ผลผูกพันและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐได้